

Starostové obce Březolupy: I. část

1. Úvod:

Tímto úvodním vyprávěním zahajuji zatím blíže nespecifikovaný počet článků, při nichž bych Vás rád seznámil s nejvyššími představiteli naší vesnice, tedy s pány starosty.

K napsání tohoto článku mě vedlo několik důvodů. Prvním z nich je skutečnost, že sice známe seznam starostů od roku 1850, kdy byl tento úřad ustanoven, ale zatím nikdo nezpracoval žádný materiál o nich a jejich rodinách. Druhým důvodem byla má vlastní zvědavost, jestli mám ve svém rodokmenu někoho z těchto lidí, kteří se nemalou mírou, i když v různé době zasloužili o blaho naší vesnice. A třetím bylo to, že určitě neuškodí si tyto události zaznamenat pro naše potomky.

2. Obecní záležitosti po roce 1850, přechod od vrchnostenské správy:

Moderní obecní samospráva má svůj počátek v tzv. oktrojované ústavě z března roku 1849. Do té doby měla většinu pravomocí ve veřejné správě příslušná vrchnost na panství. Místní obce se staly nejnižšími články samosprávy, které byly začleněny do politického a soudního okresu. Březolupy v obou případech do okresu Uherské Hradiště. V roce 1850 pak proběhly první volby do obecního výboru a od té doby má každá obec svého prvního starostu.

I když tento článek ve svém názvu cituje letopočet 1850, který je přelomový pro obecní samosprávu, úvodem vzpomenu představné obce, kteří této době předcházeli. Před tímto rokem se zástupci usedlých v obci, tj. vlastníků půdy, říkalo pudmistr, a byl jmenován ostatními movitými členy obce, kteří si mezi sebou říkali sousedé.

Současně s nimi byl na každé vesnici ještě rychtář, někde uváděný jako fojt, který zastupoval přímo vrchnost, a proto nebyl moc oblíbený. Vybíral totiž peněžní dávky, pečoval o robotní pořádek a vymáhal i kontribuci, nebo-li daně.

Pudmistři jako zástupci obce měli život docela složitý, protože hájili zájmy vesnice proti vrchnosti, což přinášelo jistá rizika a v některých obcích skončili pudmistři při sporech s vrchností i ve vězení. Současně pak museli spolupracovat s rychtáři při výběru daní, což jim někteří obyvatel vesnice měli za zlé. Dále měli na starosti údržbu cest a dohlíželi na pořádek a bezpečnost na vsi.

U nás máme zjištěny poslední čtyři pudmistry nepřetržitě od roku 1805. Byli jimi v letech 1805-11 Jan Hoferek, 1811-25 Václav Lysoněk, 1825-48 Josef Hubáček a 1849-50 Tomáš Hrbáček. Jak jste si právě přečetli, jde ve většině případů o příjmení, která se dochoval v naší obci až do dnešních dnů v docela hojném počtu.

3. První starostové do roku 1867:

Prvním starostou obce Březolupy byl v letech 1850-56 poslední pudmistr TOMÁŠ HRBÁČEK. Velkou shodou náhod jde o mého přímého předka, takže o něm mám zjištěno dostatek informací. Tomáš se narodil 13.12.1813 na č.37, jeho otcem byl Josef Hrbáček (*1775 ve Zlíně), který se roku 1799 oženil již v Březolupech s Apolenou Záhorovou ze Zlámance. Dědem Tomáše pak byl Antonín Matěj Hrbáček (*1749 ve Zlíně), který jako švec přišel do Březolup v letech 1780-84 i s manželkou ze Zlína, pravděpodobně na pozvání vrchnosti, a je zakladatelem tohoto rodu v naší vesnici.

Tomáš se nejprve 24.10.1837 ve věku 24 let oženil v Březolupech s o čtyři roky mladší Marianou Ambruzovou ze Šarov, měl s ní celkem 11 dětí, z nichž šest se bohužel nedožilo dospělosti. Se druhou ženou Vincencií Lysoňkovou se oženil 4.2.1857, pouhé čtyři měsíce po smrti první ženy, což bylo v této době velmi časté z níže uvedených důvodů. Žena byla již o 16 let mladší, ale neměl s ní žádné další děti. Když zemřela roku 1866 na cholera, oženil se 5.2.1867, opět velmi rychle, ještě potřetí s Alžbětou Lukašíkovou ze Zlámance (mladší tentokrát o 14 let), a měl s ní ještě jednoho syna. Žil na č.37, které se nachází v části obce „Velká ulička“.

Tomáš Hrbáček zemřel 13.8.1895 v pozhnaném věku 82 let na č. 189. Na jeho příkladě je krásně vidět jak se naši předkové ženili i vícekrát za život, většinou z pragmatických důvodů nutnosti postarat se domácnost, hospodářství a malé děti.

Druhým starostou byl v letech 1856-64 JOSEF MICHÁLEK. Narodil se 14.3.1833 na č.70. Jeho otcem byl Valentin Michálek (* 1800 v Březolupech) a dědem Martin Michálek (* 1776 rovněž u nás). Tento rod patří mezi nejstarší rody v naší obci.

Josef se 22.6.1858 ve věku 25 let oženil s o dva roky starší Františkou Pastyříkovou z Březolup. Měli spolu celkem pět dětí, z nichž dvě se nedožily dospělosti. Josef žil v produktivním věku na č.70 v části „Dědina“ a zemřel dne 1.1.1892 na č.185 ve věku 58 let.

Třetím starostou, a posledním, o němž bude zmínka v tomto článku, byl v letech 1864-67 ZDENKO hrabě LOGOTHETTI. Narodil se 10.8.1835 v Březolupech na č.90 (zámek) hraběti Hugovi Josefu Jakubovi Logothettimu (* 1801 v Bukovině - dnešním Rumunsku) a jeho manželce Josefě Františce de Paule rozené Bartenstein. Jeho dědem pak byl Jakub hrabě Logothetti (* 1740 na Zakynthu v dnešním Řecku).

Dne 23.11.1869 se v Uherském Hradišti oženil s Augustinou Šarapatkou, dcerou březolupského sládky Petra Šarapatky. Měli spolu celkem dvě děti. Po prodeji březolupského zámku roku 1872 si koupil zámek v Hoštíně u Půchova. Zemřel na služební cestě v Olomouci dne 19.1.1881, pohřben je v rodinné hrobce na hřbitově v Bílovicích. Zájemci o bližší informace o tomto šlechtickém rodu se můžou těšit na samostatný článek od Pavla Krystýna z Bílovic, který vyjde v některém z příštích čísle zpravodaje.

Za jeho „starostování“ postihla Březolupy L.P. 1866 poslední velká epidemie cholery. O ní jsem zpracoval obsáhlejší článek, který vyšel ve zpravodaji v září 2016. Takže zde uvedu pouze pár základních údajů.

Tato epidemie byla, stejně jako většina před ní, spojena s průchodem vojska, které ji do našich krajů zavleklo. Roku 1866 to byla armáda pruská, která po bitvě, která proběhla dne 3.7.1866 u Sadové nedaleko Hradce Králové, pronásledovala přes Moravu poražená vojska Rakouského císařství. První občan z Březolup zemřel 3.8.1866, poslední pak 25.9. Nákaza se příliš nevybírala, umírali lidé různého pohlaví i věku od několika měsíců až do 88 roků, celkově pak zemřelo 83 osob.

Zemřelí občané Březolup byli pohřbívání pravděpodobně nejdříve společně s obyvateli Topolné na jejich cholarovém hřbitově v trati „Hraničky“ na hranici katastrů obou obcí. Vzhledem k velkému počtu mrtvých však byla brzy obec nucena zřídit hřbitov vlastní (nedaleko toho společného). Ten byl umístěn v nejzápadnější polní trati, kterou je „Buchlov“ v blízkosti hranice katastrálního území Bílovice, Březolup a Topolné. I přes pátrání v archívech a kronikách se mě prozatím přesné místo nepodařilo lokalizovat.

Z roku 1864 pochází nejstarší písemné záznamy uchovávané o práci obecního úřadu. Z té doby pochází druhá obecní pečeť s legendou: „Pečeť obce Březolupy - 1864“. Počátkem samostatného hospodaření obce nesloužila tomuto účel žádná konkrétní stavba, starosta úřadoval ve svém domě.

Replika pečete obce z roku 1864

4. Závěr:

Tímto končím první článek k této tématice. Další budou následovat nepravidelně v Březolupském zpravodaji v následujících letech. Budou zpracovány v obdobném duchu a datovány směrem k současnosti, a snad si najdou své čtenáře a někteří v nich objeví své přímé předky, stejně jako já.

Úplným závěrem bych rád poděkoval Pavlu Krystýnovi, kronikáři obce Bílovice, za poskytnutí informací o rodu Logothetti. Zájemci o bližší informace o tomto šlechtickém rodu se můžou těšit na samostatný článek jehož autorem bude pan Krystýn, a který vyjde v některém z příštích čísel zpravodaje.

Zpracoval dne 18. 9. 2017

Ing. Radek Berecka, kronikář obce Březolupy